Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

HILLERØD

LOKALHISTORISKE FORENING

Nr. 1 40. årgang

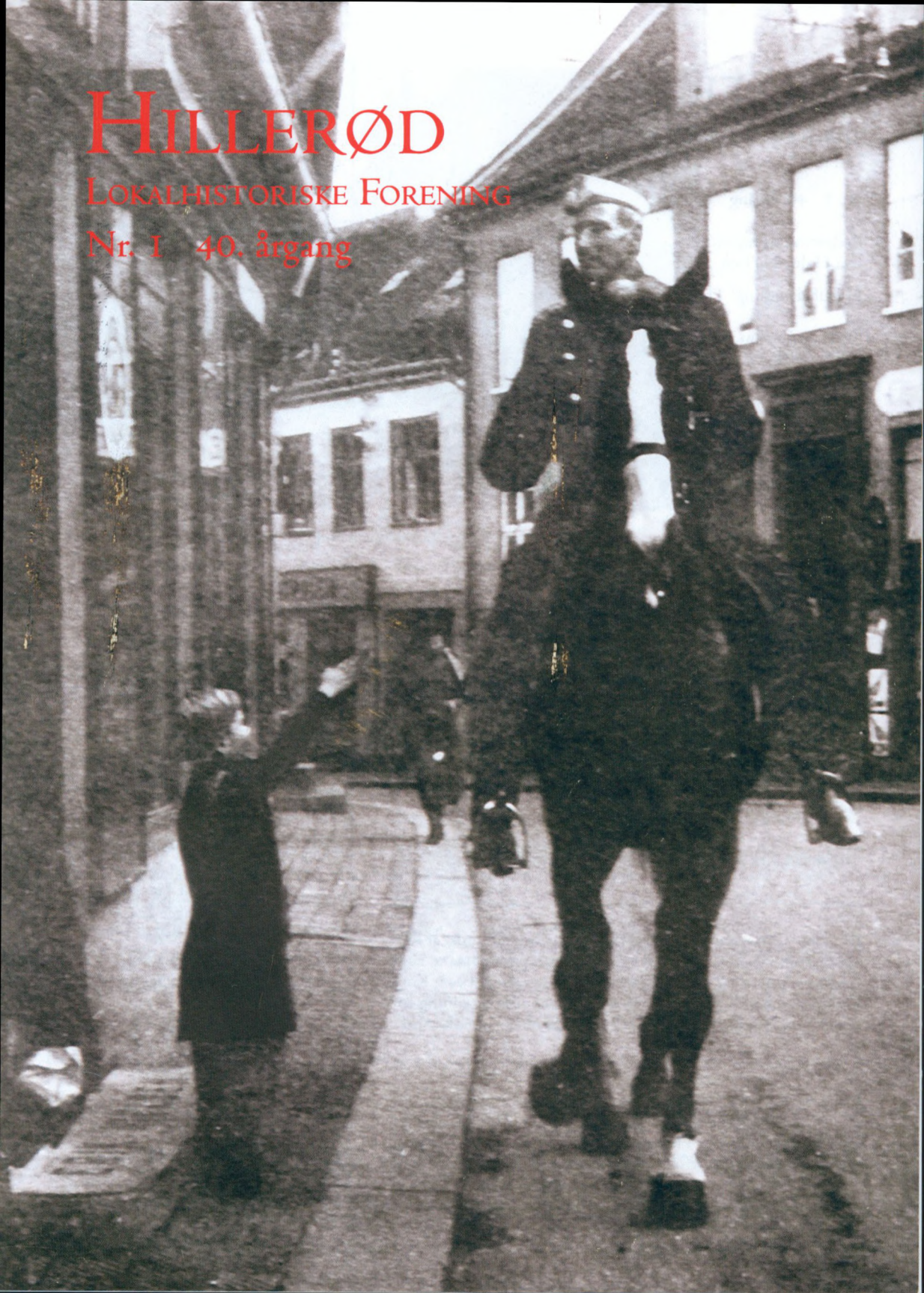

HILLERØD
LOKALHISTORISKE FORENING

Nr. 1 40. årgang 2025

Redaktion og layout:
Eva Holm-Nielsen

Billedbehandling: Thomas Noble

Tryk: Nofoprint, Vallensbæk
ISSN 0903-3505

Udkommer 3 gange årligt
Stof til bladet sendes til Eva Holm-Nielsen

Medlemskab tegnes ved henvendelse til Elisabeth Nærum,
indbetaling til Danske Bank, konto 9570 13892601
eller MobilePay 5181 4575

Kontingent for enkeltmedlem 150 kr, husstand 225 kr.

www.hillerødlokalhistoriskeforening.dk

© Copyright Hillerød Lokalhistoriske Forening

Indhold

HVERDAGSLIV UNDER BESÆTTELSEN 3
af EVA HOLM-NIELSEN

GENERALFORSAMLINGEN 2025 19

Forsiden: Christian 10. rider ned ad Helsingørsgade, hilst af Karl Gullestrup Nielsen, som står uden for sin fars, købmand Erik Nielsens forretning, Helsingørsgade 15. Foto 1940-1941. Kongens rideture under besættelsen havde symbolsk betydning for det nationale sammenhold. Foto: Hillerød Lokalhistoriske Arkiv.

Hillerød Lokalhistoriske Forening støttes af:
Det Nationalhistoriske Museum Frederiksborg Slot - Frederiksborg Svendeforening - Hillerød Borgerstiftelse - Holte Vinlager - LE34 Landinspektørfirma.

Formand
Asger Berg
S. Kierkegaardsvej 1
3400 Hillerød
Tlf. 4826 4689
larskanit@gmail.com

Næstformand
Eva Vester
Kirkepladsen 2
Nr. Herlev
3400 Hillerød
evester55@gmail.com

Kasserer
Elisabeth Nærum
Bakkedraget 9
3400 Hillerød
Tlf. 5181 4575
elisabethnaerum@gmail.com

Sekretær
Eva Holm-Nielsen
S. Kierkegaardsvej 1
3400 Hillerød
Tlf. 4826 4689
evamahoni@gmail.com

Bjørn Christiansen
Kongens Vænge 61
3400 Hillerød
Tlf. 2230 0149
esbc@email.dk

Birgit Vinholt Hansen
Petersborgvænget 2, 1.tv
3400 Hillerød
Tlf. 3026 9812
vinholt3400@live.dk

Peter Langer
Klostervej 23, 3, dør 3
3400 Hillerød
Tlf. 2299 0263
planger@webspeed.dk

Under besættelsen havde det tyske regiment hovedkvarter på Teknisk Skole i Møllestræde 15. Foto: Henrik Jørgensen, 24. juni 1940. Hillerød Lokalhistoriske Arkiv

Hverdagsliv under besættelsen

Af
Eva
Holm-Nielsen

I 1995 udgav Hillerød Lokalhistoriske Forening i anledning af 50-året for befrielsen et hæfte med beretninger om dagliglivet under besættelsen. For de fleste var hverdagen ikke meget forandret. De voksne gik på arbejde, købte ind og opførte sig stort set, som de plejede. Børnene gik i skole og kunne færdes ude og lege, som de var vant til. Men der var tyske soldater i gaderne, og varer var rationerede. Nedenstående er et af bidragene fra hæftet.

Ely og Helmer Hansen, født henholdsvis 1914 og 1912, blev gift 20.11.1938 i Asminderød Kirke og flyttede til Tamsborgvej 44, hvor de lejede sig ind hos Louise og Anders Sørensen. Ely Hansen var hjemmegående, mens Helmer Hansen arbejdede som maler. I 1942 fik de deres første barn, datteren Else.

Ely Hansen fortæller

Da jeg blev gravid, begyndte jeg at samle sammen, bleer og alt, hvad der skulle bruges. Jeg fik 1 liter mælk hver dag under svangerskabet,

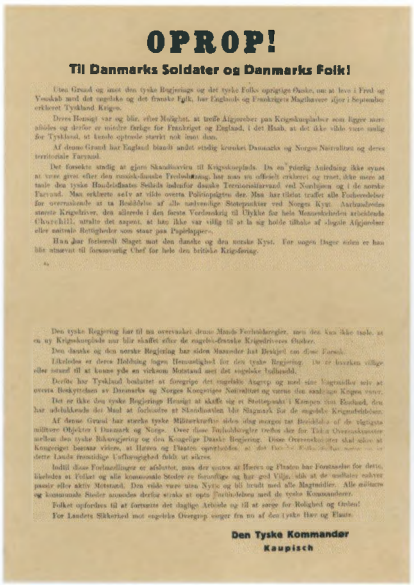

OPROP!

Til Danmarks Soldater og Danmarks Folk!

Den tyske Regering har til sin overvældende Ærgrelse, men den kan ikke undgå, at skulle gøre Brug af Krigsretspleje mod Medlemmer af den engelsk-franske Krigsforbrydermagt.

Det er ikke den tyske Regerings Hensigt at skaffe sig et Stridspunkt i Kampen mod England, den har udelukkende det Mål at forfølge et Skridtvarslet Mål Slagmark for de engelske Krigsforbrydere.

Af denne Grund har stærke tyske Militærkræfter siden tidligt morgen for Besættelse af de vigtigste militære Objekter i Danmark og Norge. Over disse Forholdsregler træffes der for Tiden Overenskomster mellem den tyske Rikesregering og den Kongelige Danske Regering. Disse Overenskomster skal sikre at Kongeriget bevarer visse, at Hæren og Flaadens egentlige, at den Danske Nation [illegible] dette Lands fremtidige Udfoldelsesgrad fuldt at sikres.

Indtil disse Forhandlinger er afsluttet, maa der vente at Hærets og Flaadens har Forsvarer for dette, Arbejdet, at Fritid og alle kommunale Steder er fuldstændige og har god Vilje, idet at de samtlige nægter passiv eller aktiv Modstand. Den vilde være uden Nytte og til Ironi med alle Magtmidler. Alle militære og kommunale Steder anmodes derfor straks at optage Forhandlinger med den tyske Kommandomyndighed.

Folket opfordres til at fortsætte det daglige Arbejde og tilsat sørge for Roligheds og Orden!

For Landets Sikkerhed mod engelske Overgreb sørger fra nu af den tyske Hær og Flaade.

Den Tyske Kommandør
Kaupisch

Flyveblad med et opråb til Danmarks soldater og folk, som om morgenen den 9. april 1940 blev kastet ned til befolkningen fra fly. Flyvebladet indeholdt Værnemagtens ønsker til, hvordan befolkningen skulle forholde sig til besættelsen. Det er underskrevet af general Leonhard Kaupisch, 1878-1945, der ledede invasionen den 9. april 1940 og derefter blev øverstkommanderende for de tyske styrker i Danmark. Hillerød Lokalhistoriske Arkiv

det fik alle gravide. Jeg havde et kort, som mælkemanden skulle se. Han kørte rundt i hestevogn, for biler fandtes efterhånden ikke.

Jeg fødte hjemme. Det var i september måned om aftenen. Jordemoderen hed frk. Holfelt og boede på Milnersvej 3. Telefon havde vi ikke, så Helmer cyklede ned for at hente hende og bære tasken, men hun var nede hos maler Elvir Larsen i Frederiksgade. Han havde en motorcykel med sidevogn, så da hun var færdig der, kom han kørende med hende til Tamsborgvej. Hun havde fire fødsler det døgn, så hun sad op og sov. Fødslen trak for længe ud, så lægen blev tilkaldt for at give mig en indsprøjtning. Det var Karsten Olsen i Slotsgade, der havde vagten for doktor Gerlach den nat. Han kom direkte fra jubilæumsfest på apoteket.

Den sidste rigtige kaffe jeg kunne få, havde jeg gemt i et henkogningsglas, for den skulle jordemoderen have. Da doktoren kom, sagde hun til ham: "Vi har fået rigtig kaffe!" Det havde de ikke fået til festen, og så måtte min svigerinde lave kaffe af det, der var tilbage, så han også fik kaffe.

Jeg fik et særligt købekort, så vi kunne få lidt udstyr til barnet. Vi fik bl.a. tildelt 10 bleer af celluld. Jeg var heldig, for vi var mange søskende, så min mor havde mange gamle lagner, som jeg fik og syede bleer af. Så jeg lod de 10 bleer gå til en anden. Else brugte 12 bleer i døgnet, for hun vågnede tit om natten. Hun havde en sart hud, og man havde ikke det her "klister", som man har i dag, så hun blev pudret med kartoffelmel, og det klumpede, så hun skulle skiftes tit.

Der kom en sundhedsplejerske og vejede hende. Hun boede på Hostrupsvej. Hun sagde, jeg skulle lægge de bleer, der ikke var snavsede, i koldt vandt vand og så vride dem op, skolde dem og hænge dem ud i luften. Det betød, at der ikke skulle koges hver dag, og jeg sparede meget sæbe på den måde.

Sæbe var et meget stort problem for mange. Jeg manglede det ikke, og jeg fik temmelig meget ekstra til barnet. Vi boede hos et par ældre mennesker, og de havde en meget lille ration, så dem kunne jeg give et par mærker en gang imellem. Der var nogle, der selv lavede "hvid

Tyske soldater i Møllestræde ud for nr. 8-10. Nederst Tyske soldater patruljerer ud for Jægergården, Møllestræde 5, den 17. juni 1940. Foto: Henrik Jørgensen. Hillerød Lokalhistoriske Arkiv

sæbe" af spæk og andet fedt til at vaske tøj i.

Vi fik også en lille ration undertøj til barnet, og så strikkede jeg. Jeg trævlede gamle bomuldstæpper op, for det var svært at få garn.

Jeg havde ikke bryst nok, så Else fik afkogte havregryn. Det var til at få, for det var ikke rationeret.

De velhavende havde det sikkert sværere med tøj end os, fordi de var vant til at købe en del og ikke vant til at gemme det. Min mor havde gemt meget, for hun havde oplevet krig før. Det kom os til gode.

Man gik i sit gamle tøj derhjemme. Det lidt pænere man havde, tog man på, når man skulle ud. Man

Genbrug

Alting skulle genbruges. Også barnevognen var brugt. Den var fra før krigen, og Helmer hentede den i København. De var ellers meget svære at få fat på, men det var en veninde til mig, der solgte den. Der var lidt i vejen med det ene hjul, men det kunne Helmer reparere, og han fik lakeret og malet den. På den måde fik vi en forholdsvis pæn barnevogn.

Tyske soldater opstillet i geled i Slotsgade ud for nr. 28. Foto: Poul Lindebjerg Petersen. Hillerød Lokalhistoriske Arkiv

smed ikke tøj ud, som man gør i dag, men sled det op. Jeg havde en swagger, som jeg brugte, da jeg var gravid, og så havde jeg en kittel, som jeg selv havde syet, og som blev vasket hele tiden.

Jeg fik på et tidspunkt 10 fed rustfarvet garn i rigtig uld. Der kunne blive til korte ærmer og ryg til en trøje. Fra min mor havde jeg liggende et par sorte, maskinstrikkede strømper, som jeg trævlede op og strikkede et forstykke af. Alle der så trøjen var så misundelige og spurgte, hvor jeg havde fået den fra.

Helmer havde en meget gammel cottoncoat. Stoffet var godt nok, så den blev sprættet op og vendt, og det slidte klippet af, og så syede min svigerinde en nydelig frakke til mig af den. Min svigermor fik syet en cottoncoat af grove, hjemmevævede lagner.

Helmer havde fået en ny tweedfrakke i 1938, da vi blev gift. Den blev også vendt, da han havde brugt den et par år. Selv havde jeg en skræddersyet vinterfrakke fra jeg var ung pige, og da jeg var blevet tynd efter fødslen, kunne jeg passe den igen.

Tyske soldater i hestevogn krydser Torvet i retning mod Helsingørsgade. Foto: Stefan R.A. Christensen. Privateje.

Tyske soldater marcherer gennem Helsingørsgade ud for nr. 1-3. Foto: Hillerød Lokalhistoriske Arkiv

Jeg fik et par gamle bukser af min fars til at sy nederdel af. Man vendte dem, så det øverste kom nedad. Benene var ret vide dengang, så vide, at de kunne nå over hofterne.

Jeg havde kunstige silkestrømper. De første, der blev lavet, var meget stærke. De holdt i flere år, når bare ikke de blev revet. Nu var jeg ikke slem til at rive dem, men hvis det skete, kunne man få dem masket op.

Det var meget svært at få stof, og Elses kjoler var syet af gamle skjorter. Men hun fik en ny frakke af lysegrøn duvetine. Det var egentlig et stykke stof, der lå til pynt i vinduet i en forretning, men jeg gik ind og spurgte, om jeg kunne købe det, og da jeg fortalte, at jeg skulle bruge det til en frakke til Else, så fik jeg lov.

Fodtøj, tror jeg, var det værste for de fleste. Træsko blev brugt meget. Jeg fik et par sko af rødspætteskind hos Hauge. Det kunne næsten virke som slangeskind. De var syet sammen af små strimler, og de var ellers pæne, men jeg havde dem kun på tre gange, så gik syningen. Det var ikke skindet, der ikke holdt, det var syningen.

Husholdning

Mel var rationeret, så man brugte bygmel. Det kunne man få, og det brugte man f.eks. til pandekager. Men det var ikke så godt til brød, fordi det blev så tungt. Jeg brugte havregryn til at strække fars med, og til mange andre ting, som man også har opskrift på i dag.

Hillerød kommunes vagtværn, som fungerede fra 1944 til 13. maj 1945, hvor politiet genoptog arbejdet. Stående fra venstre Falck-redderne Ernst Hansen, Julius Wedderkopp, Jens H. Jensen, stationsleder Immanuel Haagen, samt redderne Svend Hartvig Olsen, Harry Nielsen og Jens Erik Nielsen. Siddende fra venstre de civile vagtværnsfolk Svend Ravnholt Rasmussen, Svend Ove Hansen ("Svenner"), Helmer Hansen, Harry Christiansen, Kaj Lykke Rasmussen og Knud Petersen. Foto: Hillerød Lokalhistoriske Arkiv

Vi havde kødkort. Man kunne bestille i forvejen, så fik man et ordentligt stykke kød. Men smør og margarine var svært at få, så jeg pillede det fede af kødet og smeltede det. Så brunede jeg stegen i fedtet og brugte det bagefter til at stege frikadeller i og sådan.

I 1942 fik vi grunden her på Jagtvej 17. Inden da havde vi en kolonihave oppe ved Skelbækken, så vi var selvforsynende med mange ting.

Vi dyrkede alle de kartofler, vi kunne spise, og porrer, gulerødder, salat og urter.

Der var også træer på grunden, så fra 1943 havde vi selv frugt: æbler, ribs, solbær og stikkelsbær. Det betød meget at kunne lave marmelade. Vi lavede også saft. Jeg kom det på flasker og satte dem i henkogningskedlen og varmede dem langsomt op. Når flaskerne var kogte, skyndte jeg mig at binde dem til, inden der kom bakterier i. Det holdt sig fint. Det var surt, men man fik hele tiden lidt sukker, som man kom i efterhånden, som man brugte det.

Det var altid begrænset, hvad man kunne lave, når der skulle bruges sukker. Men jeg har en opskrift på mazarinkager, hvor man blandede kartoffelmos med sukker, mandelessens og æg og lagde det mellem mørdej. Chokolade var der også mangel på. Den, man kunne få, var lavet af erstatningsstoffer, og da vi så fik rigtig chokolade, kunne Else ikke lide den. Hun var vant til det andet.

Selskabelighed var over en kop kaffe - eller erstatning var det. Og

så bagte jeg så vidt muligt et par boller eller lavede pandekager,

Helmer røg lidt under krigen. Vi fik rationeringsmærker, og vi klarede det ved, at vi havde hver sit rationerings-tobakskort. Jeg kunne så give Helmer mine. Jeg "truede" ham også med dem.

Vi læste illegale blade, bl.a. Frit Danmark. Det var Helmer, der somme tider kom med dem, og så forsvandt de bare igen. Vi så ikke, hvor de kom fra. Vi så dem og lod dem gå videre.

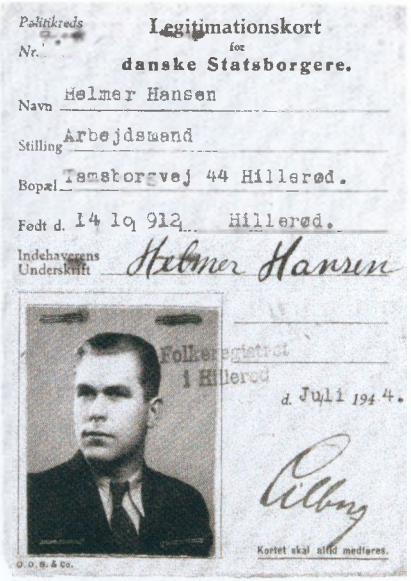
Politikreds
Nr.
Legitimationskort
for
danske Statsborgere.
Navn Helmer Hansen
Stilling Arbejdsmand
Bopæl Tømmerupvej 44 Hillerød.
Født d. 14 10 912 Hillerød.
Indehaverens Underskrift Helmer Hansen
Folkeregistret i Hillerød
d. Juli 1944.
Kortet skal altid medføres.
O. O. B. & Co.

Helmer Hansens legitimationskort. I forsøget på at bekæmpe modstandsbevægelsen og fange illegale personer, skulle voksne fra 1. august 1944 medbringe og på forlangende af de tyske myndigheder fremvise legitimationskort. Der blev derfor fremstillet falske kort til modstandsfolk.

Sygehuset

I april måned 1943 var jeg med barnevognen ovre og kigge på indvielsen af sygehuset. De kongelige var der også.[1] På vejen hjem ad Sandviggårdsvej mødte jeg elgkoen, som var kommet herover fra Sverige, da Øresund var tilfrosset. Jeg røg ind ad en havelåge og lukkede efter mig. Det havde nok også hjulpet meget, hvis den ville efter mig, men den var heldigvis lige så bange som jeg. Det var underligt at se sådan et dyr på gaden. Den gik for resten flere år i Gribskov.

I januar 1944 var jeg indlagt på sygehuset. Svigermor kunne heldigvis komme og passe Else og Helmer. Inden jeg tog hjemmefra, skulle alt være i orden, så der blev pænt rent, og jeg vaskede storvask. Så gik jeg over på sygehuset, og da de blev klar over, hvad der var i vejen - det var en graviditet i æggestokken - blev jeg straks lagt i seng og måtte ikke en gang selv gå ud at tisse.

Man skulle aflevere sine rationeringsmærker på sygehuset, og de regnede meget nøje ud for hver dag. Man skulle også selv have nattøj med, vaskeklud, sæbe og kam. Og det værste var, at man fik ikke rent stiklagen andet end hver 8. dag. Det var ikke særlig rart, når man var nyopereret. Rent sengetøj tror jeg slet ikke, vi fik.

Jeg var der i 11 dage, og jeg lå hele tiden, dvs. jeg kom ud af sengen. Det var doktor Seedorf, der opererede mig, og han var den første, der prøvede det der med, at folk skulle ud af sengen, når de var blevet opereret. Det kom man også, i hvert fald dagen efter operationen.

5. MAJ

Fredsbudskabet kom den 4. maj om aftenen. Jeg hørte det i radioen. Jeg var alene hjemme med Else, for Helmer var på arbejde i Vagtværnet. Men der skulle ske noget, simpelthen, så jeg inviterede dem nedenunder op til en kop kaffeerstatning og æbleskiver.

Jeg havde aldrig nogen ubehagelige oplevelser med tyskerne, tværtimod. Engang gik vi fra Vejby til Rågeleje med barnevogn, fordi bussen ikke kørte om søndagen. Der mødte vi et par tyskere. De var så gamle, så de kunne være bedsteforældre. Men at se dem kigge til størrelsen, der lå i vognen! Og når man mødte dem, så tænkte man: "Det må være skrækkeligt at være i et andet land". Husk på, hvor meget der blev bombet dernede hele tiden.

HELMER HANSEN FORTÆLLER:

Vi blev vækket den 9. april ved 6-7-tiden af brølende flyvere. Vi så 8-10 sorte maskiner drøne hen over området. De kom brasende i ca. 100 meters højde ind over byen i tæt formation. Så var vi klar over, at krigen var kommet til landet, og så var det med at få tændt for radioen. Soldater så vi ikke før dagen efter, og jeg gik på arbejde som sædvanlig, men dagen gik med at drøfte fremtiden og høre radio om situationen. Mørklægningen startede med det samme. Man kunne købe noget sort papir, og jeg lavede selv rullegardiner.

Der var nogle dage, hvor man ikke var helt rolig. Man tænkte: "Nu sker der en hel masse", men der skete sådan set ikke noget. Vi så ikke meget til tyskerne på Tamsborgvej.

Modstandsfolk foran rådhuset efter befrielsen. V-tegnet for "victory", "sejr" over indgangen er endnu ikke kommet op. På kommunens flagstang ses Union Jack. Foto: Stefan R.A. Christensen.

Frihedskæmpere kører efter befrielsen gennem Slotsgade, forbi Ditzels Boghandel på hjørnet af Frederiksgade. Foto 1945. Hillerød Lokalhistoriske Arkiv

I det store og hele var det ikke noget, der sådan generede os. Årene 1939-42 gik stille og roligt her i byen. Jeg havde mit arbejde, og dagligdagen gik fredeligt. Der var ikke meget udendørsliv om aftenen, da alt var mørklagt. Der var ingen gadelygter, så det var bedste i de lyse nætter om sommeren og i måneskin om vinteren.

Jeg arbejdede hos malermester Erik Skouboe-Svendsen på Ndr. Banevej 10. Vi malede soveværelser med celluloselak, dvs. seng, 2 natskabe, klædeskab og toiletbord. Det var blevet moderne der i 30'erne. Vi malede ca. 1.000 soveværelser om året, og vi sendte både til Sjælland og til Jylland. Men i slutningen af krigen malede vi ikke så meget mere.

Vi gik ikke i kælderen, når der var luftalarm - i hvert fald ikke, når vi var på Tamsborgvej. Vi kiggede efter flyvere. Vi så engelske jagere den dag Shellhuset blev bombet i 1945. De kom lige hen over byen i lav højde med retning mod København. Vi så også nogle på tilbagevejen, men mere spredt. Så var det med at få tændt for radioen.

Vi hørte radio hver dag. Jeg havde fået en ny radio før krigen, som var god på kortbølge. Der var faste udsendelsestider fra England, og dem hørte vi altid. Rusland kunne jeg også tage.

Madvarer manglede vi ikke noget af, heller ikke kød. Der var altid lidt under bordet hos slagteren, Verner Nielsen, på Skansevej. Hver handlende havde sine specielle kunder. Så man vidste altid, hvor man kunne gå hen og få noget, når man havde brug for det.

Hjørnet af Torvet og Helsingørsgade den 5. maj 1945. På Hotel København vajer Dannebrog, det engelske flag, Union Jack, det amerikanske flag, Stars and Stripes, og Sovjetunionens flag med hammer og segl. Foto: Hillerød Lokalhistoriske Arkiv

Hårde vintre

Vi havde nogle kolde vintre, og det kneb med at få brændslet til at slå til. Koks var rationeret, men der var mange, der gik i gang med at lave tørv. Ude i Holmene kunne man leje en stribe tørveskær på 4-5 meter af kommunen. Egholmen var ikke anlagt, og i lavningen ned mod jernbanen kunne man lægge tørvene til tørring. Folk kom med deres trillebøre fra hele byen, og da der ikke var så meget med fritidsaktiviteter under krigen, var det meget fint med tørveskæret, og man sparede mange penge ved det.

I de hårde vintre i 1940 og 1942 frøs vandrørene i gaderne. Vandværket måtte ud og tø rørene op med elektricitet. De gravede ned i jorden og satte strøm til. Det var stykket fra hovedledningerne ind til husene, der frøs til, og det var i hele byen. Vi lukkede for vandet om natten, for at der ikke skulle stå vand i rørene, der kunne fryse til is.

Vi fyrede kun om dagen. Om natten kunne vi ikke fyre over, for vi havde ikke så mange koks, og man skulle bruge koks for at fyre over. Så vi måtte fyre op om morgenen for at få varme igen. Soveværelset blev slet ikke opvarmet, så min dyne frøs til. Jeg havde tæppe over hovedet, fordi jeg ellers vågnede ved, at næsen var kold som is. Om aftenen tappede vi vand til morgenkaffen og stillede det i en spand vand inde i soveværelset ved skorstenen. Spanden var omtrent bundfrossen om morgenen.

Jeg forsålede selv vores fodtøj. Jeg havde værktøjet, og man kunne godt få fat i noget læder. Det var værst, da krigen var på det sidste.

Det var ikke nemt at få nye dæk til cyklen. Der var nogle, der lavede kunstige dæk af ølpropper, der blev presset ned i fælgen. Andre lavede cykeldæk af siden på automobildæk.

Vagtværn

Jeg var ikke aktiv i modstandsbevægelsen. Jeg blev ikke opfordret og kendte heller ikke nogen, der var med, men jeg hørte en del om aktiviteterne. Der blev jo snakket meget.

Da politiet blev taget i 1944, blev der oprettet et kommunalt vagtværn, og jeg søgte optagelse, men kom ikke med i første omgang. Der skete senere en udskiftning af et par mand, og så kom jeg med. Det var stationeret på Falckstationen på hjørnet af Langesvej og Margrethevej, og stationsleder Haagen var chef.

Vi var 6 mand, som var delt i 2 hold. Det ene hold var på vagt fra kl. 6 om aftenen til midnat, og det andet hold fra midnat til kl. 6 morgen. Om dagen passede Falck vagten.

Jeg arbejdede stadig lidt på malerværkstedet om dagen. Der var ikke så meget at lave mere, men jeg var der stadigvæk. Så jeg havde sådan set dobbelt arbejde i et stykke tid.

Vagtværnet skulle bl.a. træde til ved husspetakler. Der var ikke politi, så hvis folk havde brug for hjælp, kunne de ringe op, og så skulle vi komme og hjælpe dem.

Torvet set mod Helsingørsgade den 5. maj 1945. På kommunens flagstang vajer det engelske flag. Foto: Stefan R.A. Christensen.

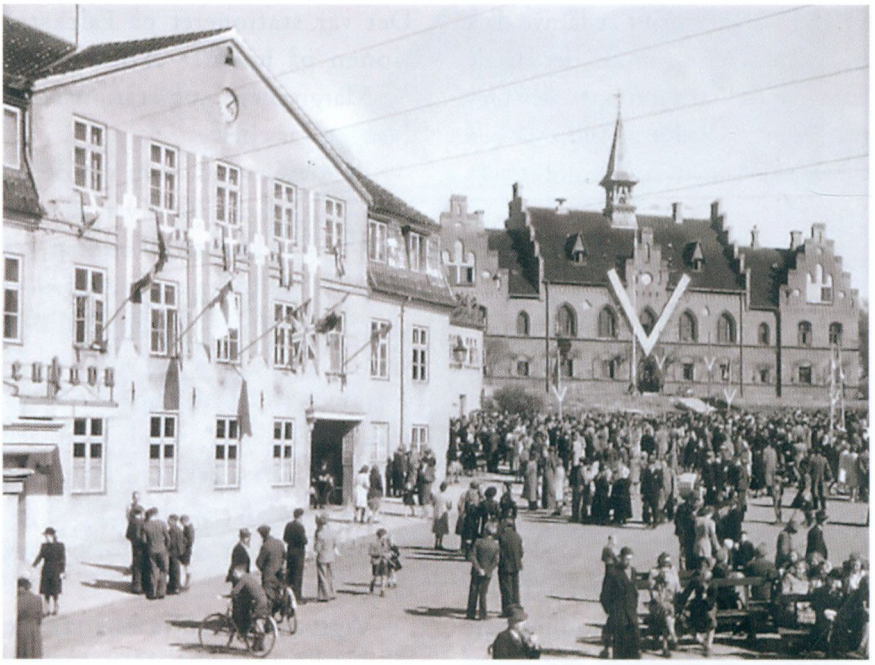

Fejring af befrielsen på Torvet. Til venstre Hotel Kjøbenhavn. V-tegnet blev under 2. Verdenskrig symbol på de allieredes, særlig briternes, sejrsvilje. Foto: Hillerød Lokalhistoriske Arkiv

Vi patruljerede også i gaden, men megen tid gik med kortspil, for der skete ikke så forfærdelig meget.

En aften skulle vi se efter "mørke" cyklister. Det var cyklister uden cykellygte. Man skulle have lygte på, men glasset skulle være klistret til, så der bare var en lille stribe

Efter befrielsen ved Hotel København. Til højre det yderste af de 2 bunkers på Torvet. Foto: Poul Lindebjerg Petersen. Hillerød Lokalhistoriske Arkiv

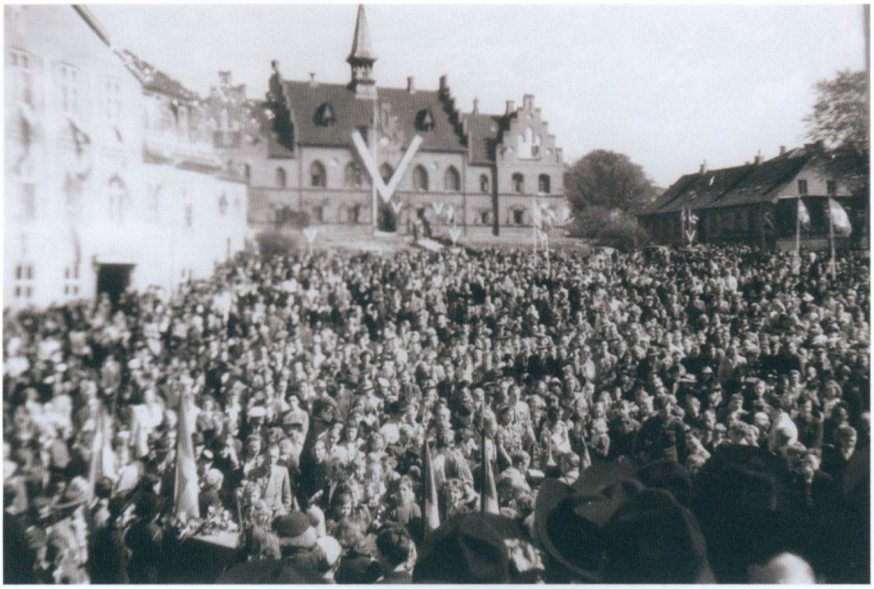

Murer-Tonny var en central skikkelse i modstandsbevægelsen i Hillerød. Foto 1945.

lys. Jeg gik nede ved Lille Slotssø over for Slotskroen, og så kom der en "mørk" cyklist kørende, og jeg sagde så: "Hov, du må hellere holde, du har ikke lys på". "Nå", sagde han så, "men jeg har denne her!", og så hev han en stor pistol frem. "Det er i orden, så må du hellere køre", sagde jeg. Han var sabotør.

Der var nogle, som pludselig blev frihedskæmpere, da freden kom. Der var bl.a. en, der kaldte sig forfatter, en rigtig mors dreng. Vi havde fat i ham engang, han kom med en mægtig brandert. Jeg ved ikke, hvad han havde lavet, men vi skulle hjem og hente ham. Han stod og græd og sagde: "Mor, sig dog til dem, at de skal gå". Det var lige før krigens afslutning. Og så den dag, da krigen var slut, så rendte han rundt med Dannebrog. Så var han rigtig dansker!

5. MAJ

Den 5. maj var jeg nede på Torvet. Det var en fantastisk dag. Aldrig har jeg set så mange mennesker på Torvet. Der var sat en talerstol op lige neden for trappen til rådhuset. Så kom borgmester Melskens og holdt en tale, men blev afbrudt af murer Tonny Hansen, som var hoppet af De hvide Busser, da de var på vej til Sverige. Han var en førende kommunist her i byen, men havde været deporteret til koncentrationslejr i Tyskland. Han var dagens helt. Han var almindelig kendt i Hillerød før krigen, og han var aktiv og ivrig kommunist. Alle i byen kendte ham.

Vi fra vagtværnet var alle sendt op til enten rådhuset eller politistationen for at tage imod alle dem, der blev indbragt som landsforrædere og tyskerpiger. Vi havde

Folkefesten på Torvet den 8. maj 1945. Nederst til højre ses spejderhatte. Spejderne blev brugt til at passe på politistationen, indtil politiet selv kunne tager over omring den 10. maj. Foto: Hillerød Lokalhistoriske Arkiv

Tyskerpige føres til arresten på Torvet den 5. maj 1945. Pletterne i panden og på tøjet er spyt- og skråklatter. Med vagtværnskasketter ses fra venstre Svend Ove Hansen ("Svenner), Verner Olsen og Knud Pedersen. Foto: Hillerød Lokalhistoriske Arkiv

ingen uniform, men vi havde en slags militærkasket.

Tyskerpigerne var fulde af spytklatter og tilsvinet og med iturevet tøj. Nogle af dem var klippet skaldet, det var forfærdeligt at se på. Der var mange, og de blev anbragt i arresten og i byrådssalen. De kom også med en tysk kvinde, som boede ude i Nyhuse. Hun havde en søn, som var soldat i Tyskland. De tvang hende til at gå med et fotografi af sønnen i hånden hele vejen op til rådhuset. Hun kunne ikke gøre for det, men alle, der havde det mindste med tyskerne at gøre, blev hentet. Men hun blev løsladt igen, for hun var regulær nok.

Senere på dagen blev de arresterede, som man havde anbragt i byrådssalen, kørt op til Skansegården i en rutebil. Her blev de undersøgt af myndighederne og derefter anbragt forskellige steder.

Jeg fik straks plads som arrestbetjent. Arresten var fuldstændig overfyldt. I celler beregnet til en person, var der nu tre, så det var ikke rart at være der. Der var en seng og to løse madrasser. Der var kun to wc'er, så hver celle havde en spand til at besørge mindre ærinder i.

Fangerne kom på gårdtur to gange om dagen i en halv time. Så fik de lidt frisk luft, for tre mand i så lille en celle gav jo en stærk odeur.

Der var tyskerpiger, som var blevet overflyttet til Hillerød fra en anden arrest, fordi fængselsbetjentene havde "leget" med dem. Så hver gang vi lukkede døren op til celler, hvor der var piger, *skulle* vi være to mand til stede, for at der ikke skulle ske noget.

Vi havde 7 eller 8 tyskerpiger fra Hillerød. Vi delte mad ud til dem om middagen, hvor de fik varm mad. Vi stillede maden uden for døren, så lukkede vi døren op, og så måtte de selv tage maden.

Hver gang de havde besøg af slægtninge, så skulle vi op og sidde og overvære besøget. De måtte ikke ryge, så de fik smuglet cigaretter og tændstikker ind. Vi kunne godt lugte, at der blev røget, og vi skulle også undersøge cellerne og tage det fra dem, hvis der var noget, men vi var ikke alt for hårde ved dem, for vi skulle også kunne omgås dem. Jeg havde et meget godt forhold til dem, og det kunne jo ikke hjælpe, at man var alt for streng over for dem, for så var de jo ikke til at have med at gøre. Pigerne sad 3 i hver celle. Vi snakkede med dem og behandlede dem som ganske almindelige mennesker. Den eneste, vi havde lidt sjov med, det var en her fra Hillerød. Der var en håndvask uden for toilettet, og når hun gik på toilettet, så lukkede hun op for vandet, så det løb derude, For vi skulle ikke stå udenfor og høre, at hun rislede i kummen. Det grinede vi meget ad.

Efterhånden fik de deres dom og blev anbragt rundt omkring, hvor de skulle afsone. Der var kommet mange ind, som jeg kendte, så jeg tænkte: "Nu må jeg hellere holde op", for jeg var alt for god ved fangerne.

Lastvogn med frihedskæmpere kører op ad Kannikegade forbi præstegården. V'et bag på bilen er et sejrstegn. Foto: Stefan R.A. Christensen.

[1] Dronning Alexandrine, kronprins Frederik og kronprinsesse Ingrid. Christian 10. faldt af hesten i oktober 1942, hvilket forårsagede en varig svækkelse af kongens helbred.

Artiklen er en revideret udgave af Eva Holm-Nielsens "Hverdagsliv under besættelsen", LFHK 1995-2, som i sin helhed kan læses på Danskernes Historie Online.

Personerne

Karl Ernst Gullestrup Nielsen, født 26.09.1934, død 06.08.2013.
Ely Magda Hansen, født Nielsen, 06.11.1914, død 13.10.2001.
Helmer Laurits Hansen, født 14.10.1912, død 16.12.1999.
Else Hansen, født 06.09.1942 i Hillerød, deres datter.
Anders Søren Sørensen, født 24.11.1873, død 12.05.1963, fmd. på Hillerød Savværk.
Louise Mathilde Sørensen, født 31.10.1872, død 04.12.1954.
Ellen *Ingeborg* Holfelt, født 19.06.1890, død 22.03.1983, distriktsjordemoder.
Arne *Elvir* Larsen, født 02.07.1915, død 29.04.1991, malermester.
Karsten Olsen, læge, født 21.11.1905, død 14.01.1997. Havde praksis i Slotsgade 36.
Kai Johan Gerlach, født 12.11.1897, død 14.12.1956, læge, Møllestræde 11.
Morten Carl Seedorff, født 09.07.1885, død 29.03.1977, overlæge, Københavnsvej 32.
Erik Skouboe-Svendsen, født 19.11.1903, død 1983, malermester, Langesvej 23.
Erik *Verner* Nielsen, slagtermester, født 12.10.1912, død 09.04.1978, Skansevej 10.
Immanuel Haagen, født 23.03.1900, død 21.03.1962, leder af Falckstationen.
Herman Melskens, født 31.10.1883, død 04.08.1945, borgmester.
Tonny Hansen, født 15.04.1917, død 07.11.1994, murer.

Artikler om besættelsen i medlemsbladet LFHK og HLF:

Asger Berg, Hillerød Luftværn, LFHK 1991-1.
Asger Berg, Vagtværn i den politiløse tid, HLF 2021-3.
Asger Berg, Flygtningebreve, HLF 2022-2.
Ivar Berg-Sørensen, Erindringer omkring befrielsen 1945, HLF 2010-1.
Per Christoffersen, Notat om kampen i Gribskov, HLF 2020-1.
Mogens Hansen, Om "Tom" og de andre, HLF 2010-2.
Mogens Hansen, Erindringer fra besættelsestiden, HLF 2011-2.
Mogens Hansen, Besættelsestidens illegale blade, HLF 2012-2.
Mogens Hansen, Hillerøds illegale radiosender, HLF 2013-2.
Mogens Hansen, Den store Gestapo-razzia i Hillerød 22. november 1944, 2017.
J. Kjeldgaard-Pedersen, Erindringer fra besættelsestiden, LFHK 1996-2.
Jens-Erik Larsen, En modstandsmand fortæller, HLF 2011-1.
Inger Marcussen, Modstandsgruppe på sygehuset, HLF 2018-1.
Anton Mariegaard, Flygtninge på Grundtvigs Højskole, LFHK 1993-3.
Mogens Nielsen, Barndomserindringer fra Frederiksborg Slot, LFHK 1998-3.
Poul Nielsen, En dreng på sygehus i 1942, HLF 2019-3.
Flemming Petersen, En stikker, HLF 2015-3.
Bjørn Verstege, Drengene - en illegal bladgruppe under besættelsen, LFHK 1990-1.

Generalforsamlingen 2025

Hillerød Lokalhistoriske Forenings ordinære generalforsamling blev afholdt onsdag den 5. marts 2025 i Kedelhuset.

Fusionen af den gamle Hillerød Lokalhistoriske Forening og den gamle museumsforening/ NoMus, der trådte i kraft den 1. januar 2025, har præget 2024. Bestyrelserne har haft travlt med generalforsamlinger, ekstraordinære generalforsamlinger og endelig den stiftende generalforsamling den 16. september 2024.

Overgangsbestyrelsen i den nye HLF, som er støtteforening for både museet og arkivet, har haft travlt med mange praktiske ting i forbindelse med fusionen: afslutning af regnskaber, nyt medlemssystem, ny bank osv. Derfor har der været mindre fokus på medlemsarrangementer. Medlemmerne i den gamle HLF har dog fået de sædvanlige 3 medlemsblade, og vi har både udgivet Hillerød-Kalenderen og den længe ventede store bog, "Guide til Hillerøds gader og veje". NoMus' medlemmer har fået to blade og årbogen.

Overgangsbestyrelsen har holdt månedlige møder, hvor også suppleanterne deltog. Repræsentanter fra Lokalhistorisk Arkiv og Museum Nordsjælland har også deltaget. Som støtteforening, nu også til Museum Nordsjælland, har vi besluttet at lægge os efter de rigtig udmærkede resultater, som vi har opnået ved samarbejdet med Arkivet på Hillerød Bibliotek og de grupper, der er knyttet til Lokalhistorisk Arkiv. Vores formål er at inspirere til og støtte arbejdet med Hillerøds lokalhistorie, først og fremmest med frivilligt arbejde, fordi en større involvering af aktive borgere også vil kunne give Museet en større synlighed i Hillerød. Museet er også midt i en overgangstid - relativt ny museumslov, ny direktør og ny organisationsplan. Heldigvis er vi i god kontakt med den nye direktør, Julie Bouchet, og med museumsbestyrelsen.

Årets beretning er lagt ud på foreningens hjemmeside www.hillerødlokalhistoriskeforening.dk.

Til bestyrelsen valgtes Asger Berg, Eva Vester, Elisabeth Nærum, Eva Holm-Nielsen, Bjørn Christiansen, Birgit Vinholt og Peter Langer. Mogens Jønsson og Rikke Macholm blev valgt som henholdsvis 1. og 2. suppleant, og Marie Bertelsen og Torsten Berg som henholdsvis revisor og revisorsuppleant.

Kontingent er hhv. 150 kr. som enkeltmedlem og 225 kr. for husstand.

Returadresse:
Bakkedraget 9
3400 Hillerød

POST
DANMARK
3400 E3
253 / 357
503
1232 F
RMP – 001 – 117 gBd

Medlemskort

Medlemsbladet med navneoplysninger her øverst på bagsiden kan bruges so
medlemskort og giver gratis adgang til Museum Nordsjællands afdelinger
Hillerød, Hørsholm og Gilleleje. Omfatter ikke arrangementer og aktivitet
som kan ses på museets hjemmeside: museumns.dk.

Arrangementer og aktiviteter i Lokalhistorisk Arkiv kan ses på Hillerød Bi
lioteks hjemmeside: hilbib.dk og Hillerød Leksikon på hilleroedleksikon.dk

Hvis ikke kontingentet for 2025 er betalt senest 1. juli, må vi desværre slet
dig som medlem. Den gamle betalingsservice fungerer ikke mere. Er du i tv
om, hvorvidt du har betalt, så kontakt kassereren, Elisabeth Nærum.

Foto: Stefan R.A. Christensen, 1944